

ORZECZNICTWO TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO ZBIÓR URZĘDOWY

Seria B

Warszawa, dnia 23 sierpnia 2017 r.

Pozycja 160

POSTANOWIENIE z dnia 14 czerwca 2017 r. Sygn. akt Ts 122/16*

Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Zbigniew Jędrzejewski,

po wstępnym rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym skargi konstytucyjnej W.S., S.S., D.S., D.S. oraz M.S. w sprawie zgodności:

art. 2, art. 3, art. 5 ust. 2, 3 pkt 1 i 2 oraz ust. 4, a także art. 6 ust. 2 i 5 pkt 2 ustawy z dnia 8 lipca 2005 r. o realizacji prawa do rekompensaty z tytułu pozostawienia nieruchomości poza obecnymi granicami Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 2014 r. poz. 1090, ze zm.) z art. 64 ust. 1 i 2 w związku z art. 31 ust. 3 oraz art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,

p o s t a n a w i a:

nadać dalszy bieg skardze konstytucyjnej.

UZASADNIENIE

1. W sporządzonej przez adwokata skardze konstytucyjnej, wniesionej do Trybunału Konstytucyjnego 20 czerwca 2016 r. (data prezentaty), W.S., S.S., D.S., D.S. oraz M.S. (dalej: skarżący) zarzucili niezgodność art. 2, art. 3, art. 5 ust. 2, 3 pkt 1 i 2 oraz ust. 4, a także art. 6 ust. 2 i 5 pkt 2 ustawy z dnia 8 lipca 2005 r. o realizacji prawa do rekompensaty z tytułu pozostawienia nieruchomości poza obecnymi granicami Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 2014 r. poz. 1090, ze zm.; dalej: ustawa rekompensacyjna) z art. 64 ust. 1 i 2 w związku z art. 31 ust. 3 oraz art. 2 Konstytucji.

2. Skarga konstytucyjna została wniesiona w związku z następującym stanem faktycznym:

2.1. Poprzednik prawny skarżących, F.S., był jednym z akcjonariuszy Hut Szklanych J.S. Spółka Akcyjna (dalej: spółka). Założycielami spółki w 1923 r. byli J.S., B.S. oraz F.S.

Wskazana spółka była właścicielem nieruchomości położonej w osadzie fabrycznej N. koło miejscowości B. (w której zamieszkiwał F.S.) w gminie D. w powiecie lidzkim w dawnym województwie nowogródzkim.

Zgodnie z postanowieniami rady rodzinnej rodziny S. z 31 maja 1938 r.

*Postanowieniem Trybunału Konstytucyjnego z 29 czerwca 2017 r. sprostowano oczywistą omyłkę pisarską.

akcjonariuszami przedmiotowej spółki były wyłącznie osoby fizyczne, członkowie rodziny S.

2.2. W trakcie II wojny światowej F.S. opuścił miejscowość B., zaś na skutek postanowień art. 1 i art. 2 Umowy między Rzeczpospolitą Polską i Związkiem Socjalistycznych Republik Radzieckich o polsko-radzieckiej granicy państwowej, podpisanej w Moskwie dnia 16 sierpnia 1945 r. (Dz. U. z 1947 r. Nr 35, poz. 167) obszar powiatu lidzkiego w dawnym województwie nowogródzkim znalazł się poza obecnymi granicami Rzeczypospolitej Polskiej.

2.3. W dniu 31 grudnia 2008 r. do Wojewody wpłynął wniosek W.S. o wydanie decyzji potwierdzającej prawo do rekompensaty za mienie pozostawione przez F.S. oraz S.S. w miejscowości B. w gminie D. w powiecie lidzkim w dawnym województwie nowogródzkim, tj. majątek spółki oraz dworek.

W toku postępowania administracyjnego organ uznał, że wniosek został złożony również w imieniu S.S., D.S., D.S., J.S., H.H. oraz M.S., z uwagi na to, że osoby te złożyły do akt sprawy pełnomocnictwa do reprezentowania ich przez W.S. Ponadto organ dołączył do sprawy tożsame wnioski złożone w dniach: 28 grudnia 1990 r. przez L.S. oraz 21 grudnia 1992 r. przez A.S.

Decyzją z lutego 2013 r. Wojewoda odmówił potwierdzenia wnioskodawcom prawa do rekompensaty z tytułu pozostawienia majątku spółki, której akcjonariuszem był F.S., poza obecnymi granicami Rzeczypospolitej Polskiej. W uzasadnieniu organ wskazał, że skoro właścicielem pozostawionych w miejscowości B. nieruchomości (poza dworkiem) była spółka, zaś F.S. był wyłącznie jej akcjonariuszem, to nie zostały przez wnioskodawców spełnione przesłanki, o których mowa w art. 2, art. 3 i art. 5 ust. 1 i 2 ustawy rekompensacyjnej, co skutkowało negatywnym rozstrzygnięciem ich wniosku na podstawie art. 7 ust. 2 tej ustawy.

Powyższa decyzja została podtrzymana decyzją z marca 2013 r., wydaną przez Ministra Skarbu Państwa, który podzielił zapatrywanie prawne Wojewody.

Na decyzję Ministra Skarbu Państwa W.S., S.S., D.S., D.S., J.S. oraz M.S. złożyli skargę do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w W., która została oddalona wyrokiem ze stycznia 2014 r. Orzeczenie to zostało następnie podtrzymane przez Naczelnny Sąd Administracyjny – Izbę Ogólnoadministracyjną w wyroku z lutego 2016 r. W uzasadnieniach orzeczeń sądów obu instancji wskazano, że spółka (mimo charakteru jej akcjonariatu skupionego wyłącznie w rękach członków rodziny S.) pozostawała osobą prawną (spółką prawa handlowego). To zaś oznaczało, że w spółce tej należało odróżnić majątek spółki od majątku jej akcjonariuszy; posiadanie akcji nie prowadziło zatem do nadania akcjonariuszom spółki prawa współwłasności w jej majątku.

3. Zdaniem skarżących norma wywodzona z zaskarżonych przepisów narusza art. 64 ust. 1 i 2 w związku z art. 31 ust. 3 oraz art. 2 Konstytucji „poprzez pozbawienie skarżących prawa majątkowego w postaci prawa do rekompensaty oraz ukształtowanie tego prawa w sposób prowadzący do nierównego traktowania osób znajdujących się w takiej samej sytuacji faktycznej”, jak też „poprzez naruszenie zasady sprawiedliwości społecznej, które polega na odmowie wbrew zasadzie solidarności społecznej przyznania skarżącym rekompensaty za pozostawienie nieruchomości poza obecnymi granicami państwa polskiego oraz na ich niesprawiedliwym potraktowaniu w stosunku do pozostałej części Zabuzan, którym rekompensatę taką przyznano, pomimo faktu, że skarżący znajdują się w tożsamej sytuacji życiowej z osobami uprawnionymi do jej otrzymania, a także poprzez naruszenie zasady określoności przepisów prawa, które to naruszenie polega na wyprowadzeniu warunku, który wywołuje nieokreślone w sposób ścisły zawężenie kręgu przypadków uzasadniających

przyznanie prawa do otrzymania rekompensaty z tytułu pozostawienia nieruchomości poza obecnymi granicami państwa polskiego, w taki sposób, że niejednoznaczny jest, czy uprawnienie takie przysługuje osobom, które pozostawiły nieruchomości należące formalnie do spółek kapitałowych oraz czy osiągnięcie takiego skutku można przypisać rzeczywistym intencjom ustawodawcy”.

Trybunał Konstytucyjny zważył, co następuje:

1. Na podstawie art. 9 ust. 1 ustawy z dnia 13 grudnia 2016 r. – Przepisy wprowadzające ustawę o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym oraz ustawę o statusie sędziów Trybunału Konstytucyjnego (Dz. U. poz. 2074) do postępowań przed Trybunałem wszczętych i niezakończonych przed dniem wejścia w życie ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. poz. 2072; dalej: ustawa o TK) stosuje się przepisy tej ustawy. Skoro postępowanie zainicjowane skargą skarżącego nie zostało zakończone do dnia 3 stycznia 2017 r., tzn. dnia wejścia w życie ustawy o TK, to zarówno wstępne, jak i merytoryczne rozpoznanie tej skargi określają przepisy ustawy o TK.

Zgodnie z art. 61 ust. 1 ustawy o TK skarga konstytucyjna podlega wstępnemu rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym. Służy ono wyeliminowaniu – już w początkowej fazie postępowania – spraw, które nie mogą być przedmiotem merytorycznego rozstrzygnięcia. Trybunał wydaje postanowienie o odmowie nadania skardze dalszego biegu, gdy nie spełnia ona określonych przez prawo wymagań, jest oczywiście bezzasadna, a także gdy zachodzą okoliczności, o których mowa w art. 59 ust. 1 pkt 2-4 ustawy o TK.

2. Jak ustalił Trybunał, skargę konstytucyjną złożył w imieniu skarżących adwokat, który przedstawił stosowne pełnomocnictwa.

3. Skarżący wyczerpali przysługującą im drogę prawną, ponieważ wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego – Izby Ogólnoadministracyjnej z lutego 2016 r. jest prawomocny i nie przysługują od niego żadne zwykłe środki zaskarżenia.

4. Trybunał stwierdza, że skarżący dochowali trzymiesięcznego terminu do wniesienia skargi konstytucyjnej (art. 77 ust. 1 ustawy o TK; w dacie wniesienia analizowanej skargi – art. 64 ustawy z dnia 25 czerwca 2015 r. o Trybunale Konstytucyjnym, Dz. U. z 2016 r. poz. 293; dalej: ustawa o TK z 2015 r.).

5. W niniejszej sprawie skarżący zakwestionowali art. 2, art. 3, art. 5 ust. 2, 3 pkt 1 i 2 oraz ust. 4, a także art. 6 ust. 2 i 5 pkt 2 ustawy rekompensacyjnej. Przepisy te stanowią odpowiednio: „Prawo do rekompensaty przysługuje właścicielowi nieruchomości pozostawionych poza obecnymi granicami Rzeczypospolitej Polskiej, jeżeli spełnia on łącznie następujące wymogi: 1) był w dniu 1 września 1939 r. obywatelem polskim i miał miejsce zamieszkania na byłym terytorium Rzeczypospolitej Polskiej w rozumieniu przepisów: a) art. 3 ustawy z dnia 2 sierpnia 1926 r. o prawie właściwym dla stosunków prywatnych wewnętrznych (Dz. U. Nr 101, poz. 580), lub b) art. 24 Kodeksu Postępowania Cywilnego (Dz. U. z 1932 r. Nr 112, poz. 934), lub c) § 3-10 rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 23 maja 1934 r. wydanego w porozumieniu z Ministrem Skarbu co do § 2 ust. 3-5, z Ministrem Spraw Wojskowych co do § 20, 21, 22, 24 ust. 3, § 49 ust. 1 i 2, § 55 i § 56 oraz z Ministrem Spraw Zagranicznych co do § 18 ust. 1 i 2, § 51 i § 55, o meldunkach i księgach ludności (Dz. U. Nr 54, poz. 489) – oraz opuścił był terytorium Rzeczypospolitej Polskiej z przyczyn, o których mowa w art. 1, lub z tych przyczyn nie mógł na nie powrócić;

2) posiada obywatelstwo polskie” (art. 2); „1. W przypadku gdy nieruchomości pozostawione poza obecnymi granicami Rzeczypospolitej Polskiej były przedmiotem współwłasności, prawo do rekompensaty przysługuje wszystkim współwłaścicielom, spełniającym wymogi określone w art. 2, albo niektórym z nich, wskazanym przez pozostałych współwłaścicieli. Wskazanie osoby uprawnionej do rekompensaty następuje przez złożenie oświadczenia z podpisem poświadczonym notarialnie lub przed organem administracji publicznej albo przez złożenie oświadczenia w polskiej placówce konsularnej. 2. W przypadku śmierci właściciela nieruchomości pozostawionych poza obecnymi granicami Rzeczypospolitej Polskiej, prawo do rekompensaty przysługuje wszystkim spadkobiercom albo niektórym z nich, wskazanym przez pozostałych spadkobierców, jeżeli spełniają wymóg określony w art. 2 pkt 2. Wskazanie osoby uprawnionej do rekompensaty następuje przez złożenie oświadczenia z podpisem poświadczonym notarialnie lub przed organem administracji publicznej albo przez złożenie oświadczenia w polskiej placówce konsularnej” (art. 3); „Wniosek o potwierdzenie prawa do rekompensaty w przypadkach, o których mowa w art. 3, składa współwłaściciel lub spadkobierca, lub wskazana osoba uprawniona do rekompensaty” (art. 5 ust. 2); „Prawo do rekompensaty potwierdza, w drodze decyzji: 1) wojewoda właściwy ze względu na miejsce zamieszkania wnioskodawcy będącego właścicielem nieruchomości pozostawionych poza obecnymi granicami Rzeczypospolitej Polskiej albo 2) wojewoda właściwy ze względu na ostatnie miejsce zamieszkania osoby będącej właścicielem nieruchomości pozostawionych poza obecnymi granicami Rzeczypospolitej Polskiej, jeżeli o zaliczenie ubiegają się spadkobiercy tej osoby” (art. 5 ust. 3 pkt 1 i 2); „Wojewoda, do którego wpłynął wniosek o potwierdzenie prawa do rekompensaty, zawiadamia o wszczęciu postępowania wojewodów właściwych ze względu na miejsce zamieszkania pozostałych współwłaścicieli lub spadkobierców, lub wskazanych osób uprawnionych do rekompensaty” (art. 5 ust. 4); „W przypadku śmierci właściciela nieruchomości pozostawionych poza obecnymi granicami Rzeczypospolitej Polskiej do wniosku należy dołączyć: 1) postanowienie o stwierdzeniu nabycia spadku albo o dziale spadku; 2) oświadczenie o wskazaniu osoby uprawnionej w przypadku, o którym mowa w art. 3 ust. 2” (art. 6 ust. 2); „W przypadku braku dokumentów, o których mowa w ust. 4 pkt 1 i 2, dowodami, o których mowa w ust. 1 pkt 1, mogą być oświadczenia dwóch świadków złożone, pod rygorem odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia, przed notariuszem, organem prowadzącym postępowanie lub w polskiej placówce konsularnej w kraju zamieszkania świadka, którzy: (...) nie są osobami bliskimi – w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (Dz. U. z 2014 r. poz. 518, z późn. zm.) – właścicieli lub spadkobierców ubiegających się o potwierdzenie prawa do rekompensaty” (art. 6 ust. 5 pkt 2).

Jako wzorce kontroli skarżący wskazali art. 64 ust. 1 i 2 w związku z art. 31 ust. 3 oraz art. 2 Konstytucji.

6. Trybunał stwierdza, że skarżący określili przedmiot kontroli w rozumieniu art. 53 ust. 1 pkt 1 ustawy o TK (w dacie wniesienia skargi – art. 65 ust. 1 pkt 1 ustawy o TK z 2015 r.), wskazali, jakie konstytucyjne prawa i w jaki sposób zostały – ich zdaniem – naruszone (art. 53 ust. 1 pkt 2 ustawy o TK; w dacie wniesienia skargi – art. 65 ust. 1 pkt 2 ustawy o TK z 2015 r.), a także należycie uzasadnili sformułowane w skardze zarzuty (art. 53 ust. 1 pkt 3 ustawy o TK; w dacie wniesienia skargi – art. 65 ust. 1 pkt 3 ustawy o TK z 2015 r.).

7. Skoro złożona skarga spełnia wymagania przewidziane w ustawie o TK, a nie zachodzą okoliczności określone w art. 61 ust. 4 ustawy o TK, to – na podstawie art. 61 ust. 2 tej ustawy – zasadne jest nadanie jej dalszego biegu.

W tym stanie rzeczy Trybunał postanowił, jak w sentencji.